

BİR PSİKİYATRİ PROFESÖRÜNÜN EDEBÎ TECRÜBESİ: BİRAZ ARGO

Alev SINAR UĞURLU*

Geliş Tarihi: Mayıs, 2018

Kabul Tarihi: Haziran, 2018

Prof. Dr. Selçuk KIRLI'nın Öz Geçmişi**:

27 Ekim 1957'de Muş'ta doğan Selçuk KIRLI, babasının görevi nedeniyle Anadolu'nun çeşitli yerlerinde orta öğrenimini sürdürmüştür; Edremit Lisesinden mezun olmuştur.

KIRLI, üniversite hayatına Çukurova Üniversitesinde başlamış; bir süre burada okuduktan sonra İstanbul Üniversitesine geçiş yapmış; 05.06.1980 tarihinde İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesinden mezun olmuştur.

KIRLI, uzmanlık eğitimini 30.01.1981 - 30.04.1985 tarihleri arasında Bursa Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalında tamamlamıştır.

Foto 1: Prof. Dr. Selçuk KIRLI'ya ait bir görüntü

* Prof. Dr.; Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fak., Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, alevsinar@uludag.edu.tr.

** Prof. Dr. Selçuk Kırılı'nın öz geçmişi hazırlanırken yazarın Biraz Argo adlı eserindeki bilgilerden de yararlanılmıştır.

1985-1989 yılları arasında psikiyatri uzmanı olarak Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde mecburi hizmetini yapan Selçuk KIRLI, 1989-1991 yılları arasında askerlik görevi nedeniyle Diyarbakır Askerî Hastanesinde çalışmıştır.

KIRLI, 1991 yılında girdiği sınavı kazanarak Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine Şef Muavini olarak atanmış ve aynı kurumda 1993-1994 yılları arasında Şef Muavini, “Doçent” olarak görev yapmıştır.

KIRLI, 25.07.1994 tarihinde Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalına geçmiş; 1999 yılında “Profesör” olarak atanmıştır.

Foto 2: Prof. Dr. Selçuk KIRLI'nın çalışma odasında çekilmiş bir görüntüsü

2003-2014 yılları arasında Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı başkanlığını üstlenen; 2005-2009 yılları arasında rektör danışmanlığı yapan Prof. Dr. Selçuk KIRLI, hâlen aynı kurumda çalışmaya devam etmekte ve Türk Ocakları Derneği Bursa Şubesi'nin Başkanlığı'nı yürütmektedir.

KIRLI'nın meslekî alanda yerli ve yabancı dergilerde yayınlanmış çok sayıda makalesi, telif ve tercüme 14 kitabı vardır. KIRLI, 5 kitabın da editörlüğünü yapmıştır.

Evlü ve iki kız babası olan Prof. Dr. Selçuk KIRLI, iki de torun sahibidir.

Prof. Dr. Selçuk KIRLI'nın Edebî Tecrübesi: *Biraz Argo*:

Prof. Dr. Selçuk KIRLI Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı öğretim üyesidir. Bir Psikiyatri profesöründen genel anlamda beklenen uzman olduğu alan hakkında çalışmalar yapması, eğer kitap kaleme alacaksa da bu kitabın ruh ve sinir hastalıkları ile ilgili olmasıdır. Nitekim Prof. Dr. Selçuk KIRLI'nın çeviri ve telif olmak üzere Psikiyatri alanında 14 kitabı bulunmaktadır. Bu kitaplara Mart 2018'de eklenen *Biraz Argo* ise Psikiyatri bilimi ile doğrudan ilgili bir çalışma değildir.

Sosyal ortam içindeki uyumsuz kişilerin ruhsal özelliklerinden yola çıkarak oluşturulan *Biraz Argo*, edebî türlerden biri olan manzum hikâye türünde kaleme alınmış bir kitaptır. 142 sayfalık bu kitap Selçuk KIRLI'yı Psikiyatri alanından Türk Edebiyatı'na taşıyan bir çalışmadır.

Foto 3: *Biraz Argo* adlı eserin kapak görüntüsü

Manzum hikâye, şiir ve hikâyenin birleşmesidir. Eski Türk Edebiyatı'nda Mesnevi nazım şekli ile bu türün bol miktarda örneği verilmiş; Tanzimat'tan sonraki Türk Edebiyatı içinde özellikle Servet-i Fünûn Edebiyatı Dönemi'nde Tefik Fikret, II. Meşrutiyet Dönemi'nde de Mehmet Akif tarafından en başarılı manzum hikâyeler kaleme alınmıştır. Manzum hikâyelerde şiir formatı kullanılarak, mısraların ölçülü ve kafiyeli olmasına dikkat edilerek bir vak'a anlatılır. Bir olay örgüsü, kahramanlar, mekân, zaman ve bir anlatıcı vardır. Genellikle didaktiktirler; yazarın amacı anlattığı olaydan hareketle bir mesaj vermektir¹. Selçuk KIRLI'nın *Biraz Argo* adlı kitabı da 142 sayfalık 25 bölümden oluşan uzun bir manzum hikâyedir.

Uzun ve aynı zamanda son derece heyecanlı bir olay örgüsüne sahip olan *Biraz Argo*'nun öncelikle içeriği hakkında bilgi vermek yararlı olacaktır:

“Filinta”: İlk bölümde hikâyenin en önemli iki kadın kahramanından biri olan Melahat'ın sevgilisi Filinta'nın yaralanışı anlatılır. Melahat'ın babası Yengeç Tefik, Filinta'yı damat olarak kabul etmediğini söyler. Manav Niyazi'nin de gözü Melahat'tadır. Üç erkeğin söz düellosu sırasında Yengeç Tefik, Janti Filinta'yı yaralar. Kanlar içindeki Filinta'yı hastahaneye götürürler. Melahat perişandır.

“Hüzün ve Talipler”: Sevgilisi ağır yaralı olan Melahat'ın babası da polise yakalanmamak için kaçmıştır. Hiç kimsesi olmayan Melahat yapayalnızdır. Gelecek ve geçim kaygısı içindedir. Filinta'nın yaralanmasından bir gün sonra sabah erkenden kapısı çalınır. Kendilerini öksüz ve yetimlerin velinimetini olarak takdim eden Turgut ile üç oğlu, Aykut – Serkut - Günkut ile kızı Mübeccel, Melahat'ı ziyaret ederler. Amaçları, hayatta tek başına kalmış olan Melahat'ı kendilerine sermaye yapmaktır. Melahat onları kovar. Ardından Manav Niyazi, Melahat'a yanaşmak ister. Melahat onu da tersler. Niyazi, Melahat'ın evinin önünde Turgut ve çocuklarıyla karşılaşır. Rakip olduklarını anlarlar. Her iki taraf da birbirlerini ortadan kaldırıp Melahat'ı elde etmenin planını yapmaktadır. Turgut ve oğulları, Mübeccel'in teklifiyle Niyazi'yi öldürmeye karar verirler. Bu arada mahalleli de Melahat için uygun bir eş aramaya girişir.

“Yeni Ufuklar”: Melahat'ın kapısını babasının adamları olduklarını söyleyen birkaç kişi çalar. Artık Melahat'ın babasının talimatıyla kendi korumaları altında olduğunu belirtip, onun evine yerleşirler.

“Mübeccel İş Başında”: Melahat açık saçık bir kıyafetle Manav Niyazi'nin dükkânına gider. Niyazi'den hoşlandığını söyleyerek onu kandırır.

¹ Manzum hikâye hakkında geniş bilgi için bk. Mehmet GÜNEŞ, *Türk Edebiyatında Manzum Hikâye*, Hece Yayınları, İstanbul, 2016.

“Ecinniler”: Melahat’ın hiç evden çıkmaması, geceleri evine kimseye görünmeden gölge gibi birilerinin girmesi mahallelinin dedikodusuna yol açar. Bu gölgeleri “cin” olarak yorumlarlar. Oysa babasını kullanarak Melahat’ın güvenini kazanan bu şahıslar hırsızlıktan elde ettikleri paraları Melahat’ın evinde saklamaktadırlar. Bu cin hikâyesine sadece Mübeccel inanmaz. Niyazi’nin de aklı Mübeccel’dedir.

“Hayaller ve Hüzün”: Melahat kendisine sunulan teklifleri düşünür. Kafası karmakarışıktır. Turgut’un ya da Niyazi’nin teklifini kabul etmek yerine babasının adamlarına evini açmaya devam etmek daha cazip gelir.

“Olmayınca Olmuyor”: Melahat, Niyazi’nin artık kendisiyle ilgilenmediğini anlar ve şaşırır. Mahallelinin sözünü ettiği cin hikâyesinden de hiçbir şey anlamaz.

“Niyazi’nin Seferi”: Niyazi, Mübeccel ile buluşur. Ancak tuzağa düşer. Mübeccel ve kardeşlerinden öldüresiye dayak yer. Onu, Melahat’ın evine geceleri usul usul gelen gölgeler kurtarır. Niyazi, başına geleni gizler ve gölgelerin kendisini dövdüğü yalanını söyler. Böylece mahallede anlatılan cin hikâyesini teyit etmiş olur.

“Filinta’nın Dönüşü”: Günün birinde yaralı Filinta hastahaneden çıkarak Melahat’ın mahallesine gelir. Kolu çolaktır, koltuk değneğiyle zorakî ayakta durmaya çalışmaktadır. Melahat, onu bu halde görünce hayal kırıklığına uğrar. Filinta’dan umudunu keser. Geçinebilmek için babasının adamlarına katlanmaya karar verir. Eğitimsizdir. Çalışabileceği bir iş yoktur.

“Boğaz Manzaralı Köşkte Muhabbet”: Melahat, babasının adamları sandığı serserilerin tuzağına düşer. “Kerime Gayrimenkul” adıyla paravan bir iş yeri açılır. Melahat, emlak komisyonculuğu yaptığını zannederken tefecilik ve muhabbet tellallığı yapmaya başlar. Kerime Gayrimenkulü açıp, Melahat’ı bu paravan şirketin başına geçirenlerin Melahat’ın babasının adamları değil hasımları oldukları anlaşılır. Ancak Melahat’ın bundan haberi yoktur.

“Koltuk”: Melahat para kazanmaya başlayınca kendine güveni yerine gelir. Kıyafeti, yaşam tarzı birden değişir. Lüks bir hayat yaşamaya başlar. Çalışan kızların ne iş yaptıklarını sorgulamaz. İçi para dolu zarflarla dönmeleri çok hoşuna gider.

“Yangınlar ve Matemler”: Turgut’un önce pavyonu, ardından evi yanar. Evle birlikte Turgut’un bankalara güvenmeyip evin içinde sakladığı tüm serveti de yok olur.

“Arzı Hal ve Sonuçlar”: Turgut, kızı Mübeccel ile birlikte Melahat’ın kapısını çalar, ondan yardım ister. Tefecilik yaptığından habersiz olan Melahat’ın adamları Turgut’un isteğine olumlu cevap verirler. Turgut ve Mübeccel, bu parayı bankaya yatırmak üzere götürürlerken

saldırıya uğrarlar. Parayı çaldırırlar. Bunun üzerine yanan ev ve iş yerlerinin tapusunu faizle aldıkları paranın karşılığı olarak Melahat'a teslim ederler. Melahat ise Turgut'un istediği parayı kendi adamlarının hemen vermesi üzerinde düşünür; Kerime Gayrimenkul'ün paravan bir şirket olmasından şüphelenir. Turgut ve Mübeccel'in çaldıkları para karşılığında tapuları getirmeleri üzerine Kerime Gayrimenkul'ün tefecilik yaptığını öğrenir. Önce vicdan azabı duysa da kolay para tatlı gelir. Turgut'un teslim ettiği tapular sayesinde bir pavyon açmaya ve işletmesini de işi iyi bildikleri için Turgut ve oğullarına havale etmeye karar verir.

“Her Koyun Kendi Bacağından Asılır”: Turgut ve oğulları pavyonu işletmeye başlarlar. Mübeccel de Melahat'ın koruması ve sağ kolu olur.

“Dimyata Pirince Giderken”: Melahat ve Mübeccel yolda Barbaros ve Nevriye ile karşılaşır. Barbaros, Nevriye'yi umursamadan Melahat'a kur yapar. Ancak Mübeccel ona haddini bildirir. Nevriye de Barbaros'tan uzaklaşır ve bir daha ona yüz vermez. Aynı gün koltuk değneğiyle yürüyebilen Filinta da Melahat ve Mübeccel'in karşısına çıkar. Mübeccel, koltuk değneğinin yerde bıraktığı izleri görünce yanan evlerinin bahçesinde gördüğü benzer izleri hatırlar. Ev ve işyerlerini Filinta'nın yakmış olduğundan şüphelenir. Melahat'ın adamları da zengin Nevriye'yi tuzağa düşürme konusunda Melahat'ı ikna ederler.

“Ah Nevriye”: Nevriye bankaya gidip gelirken yakışıklı bir bankacıyla tanışır. Kısa sürede bankacıya tutulur. Duygularının karşılıklı olduğunu zanneder. Bankacı da onun güvenini kazanarak Nevriye için yatırım yapmaya başlar. Bir süre sonra da Nevriye'nin bankadaki bütün parasını kendi hesabına geçirerek ortadan kaybolur. Nevriye perişandır.

“Dedikodu Çarkı”: Mahalleli dolandırılan Nevriye hakkında dedikodu yapar. Nevriye'yi tuzağa düşürmek Melahat ve adamlarının planıdır ancak bankacı onlardan önce hareket etmiş ve Nevriye'nin parasını ele geçirmiştir. Melahat'ın adamları bankacıyı yakalarlar.

“İfade”: Melahat'ın adamları bankacıyı sorguya çekerler. Bankacı sağ kalmak için onlar adına çalışmayı teklif eder.

“İfşa”: Melahat'a babasının ifşa olup yurt dışına kaçtığı söylenir.

“Yine Boğaz Manzaralı Köşk ve Gerçeklere Merhaba”: Melahat, teşkilatın başındaki “Ağa” lakaplı patron ile tanışır. Bu tanışma pavyonda gerçekleşir. Burada çalışan genç hanımları şaşkınlıkla izler. Kötürüm Filinta'nın onlar için çalıştığını ve Filinta'ya kundaklama görevi verildiğini öğrenir. Gördüklerine ve öğrendiklerine bir anlam veremeyen Melahat, Mübeccel ile dertleşir. Mübeccel de kendi kaderine lanet etmektedir. Hayatta kendini yalnız hisseden iki genç kadın bu dertleşme sonucunda gerçek dost, kardeş olurlar. Artık birbirlerinin en yakın yoldaşdırlar.

“Gelişen Dostluk ve Şüpheler”: Melahat pavyonda çalışan adaşı kimsesiz bir kıza sahip çıkarak onu her türlü kötülükten korumaya karar verir. Bu kıza Günkut’un gözü olduğunu duyunca Günkut’a haddini bildirir. Mübeccel, kardeşinin değil Melahat’ın yanındadır. Melahat da birlikte çalıştığı şahısların babasının adamları olduğundan emin değildir. Üstelik babasının hayatından endişe etmektedir.

“Yeni Sürprizler”: Melahat ve Mübeccel, bir fuhuş sektörünün içinde olduklarını, mafya tarafından kullanıldıklarını anlarlar. Bundan sonraki hayatlarını garanti altına alacak kadar bir para tedarik edip bu ortamdan uzaklaşmayı planlarlar. Bu parayı nasıl bulacaklarını düşünürlerken Nevriye’yi dolandıran bankacı karşısına çıkar. Bankadaki işine geri dönen bankacının Nevriye’nin kendisinden habersizce ortak hesaplarını boşalttığı iddiasıyla Nevriye hakkında dava açtığını öğrenirler. Nevriye’nin elinde kalanlara da konmak için bu akli ve desteği bankacıya “Ağa” lakaplı mafya patronu vermiştir.

“Yine Filinta Yine Filinta”: Melahat ve Mübeccel bir gece lokantada Filinta ile karşılaşır. Sarhoş Filinta’nın kendilerini rahatsız etmesi üzerine Mübeccel, Filinta’yı döver.

“Ateşle Barut”: Mübeccel kur yaparak Melahat’ın korumasını oyalarken Melahat kasadaki paraları ele geçirir. İki kadın birlikte kaçmadan önce yazdıkları ayrıntılı bir mektupla Ağa’nın paravan şirket üzerinden döndürdüğü tezgâhı, tefecilik ve fuhuş emniyete bildirirler. Güvenlik güçleri hem pavyona, hem Kerime gayri menkule, hem de Boğaz Manzaralı Köşke operasyon düzenleyerek bütün şebekeyi yakalar.

“Kalan”: Son bölümde Melahat ve Mübeccel’in geride bıraktıklarının durumu anlatılır ve manzum hikâye şu mısralarla sona erer: “*Her birinin ötekilere dönük arkası / Yazık, hiçbirinin yok diğerine faydası*” (Kırlı, 2018: 140)

Son kısımda açıkça belirtildiği üzere metinde sadece kendi menfaatlerini düşünen, yaşadığı topluma hiçbir faydası olmayan insan tipleri ile okuyucu karşılaştırılmıştır. Melahat ve Mübeccel bir kadın dayanışması örneği göstermişler, Melahat içine çekildiği, Mübeccel babası ve kardeşleri dolayısıyla kendini içinde bulduğu ahlâk ve kanun dışı hayattan el ele vererek kurtulmuşlardır. Suçlular (Ağa, ağanın adamları, Filinta, Turgut, Turgut’un oğulları) hapsi boylamıştır. Mahalle eski sakin hayatına dönerken Melahat ve Mübeccel’in geride bıraktıklarının iflah olmayacakları anlaşılmaktadır.

Biraz Argo, on dörtlü hece ölçüsü ile yazılmıştır. Mesnevi nazım şeklinde olduğu gibi masal atmosferi eşliğinde bir vak’a anlatılmaktadır ancak mesnevilerde kullanılan beyit esasına göre düzenlenmemiştir. Sekizer mısralık bendlerden oluşmaktadır. Sekizer mısralık bendler arasına yerleştirilen bir beyit ile bendler arasında geçiş sağlanmıştır. Karşılıklı konuşmaların

ağırlıklı olduğu bazı bendlerde mısra sayısının sekizden ona çıktığı görülür. Ancak on mısralık bendlerden sonra geçişi sağlayan bir beyit kullanılmamış, vasıta beyit bendin içine yedirilmiştir. 351 bendden oluşan ve manzum hikâyeden çok manzum bir roman diyebileceğimiz *Biraz Argo*'da mısraların yapısı terki-i bend nazım şeklini çağrıştırmaktadır. Ancak bu modern terki-i bendde bend sayısının klasik terki-i bendlerin çok üstünde olduğu aşikârdır ve klasik terki-i bendlerde kullanılan aruz ölçüsü yerine hece ölçüsü kullanılmıştır. Terki-i bend nazım şekli Divan şiirinin en hacimli kalıbıdır ve fikrî açıdan yoğunluğu olan metinlerdir. Toplumun eğitimsiz, kısa yoldan para kazanmak isteyen, sadece kendi çıkarını düşünen, çıkar için karşındakine her türlü zararı verebilecek ve bundan hiçbir şekilde vicdan azabı duymayacak kesiminin sergilendiği *Biraz Argo* da fikrî açıdan zengin bir metindir.

Selçuk KIRLI, bu manzum hikâye ile her birini görsel ve yazılı basında, sosyal medyada veya çevremizde görebileceğimiz suçlu tiplerine adeta bir geçit töreni yaptırarak bu tiplerden oluşacak bir toplumun çürümüşlüğüne dikkat çekmiştir. Bu tiplerde en dikkat çekici ruhsal özellikler uyumsuzluk, saldırganlık, başkalarının haklarını yok sayma, içgüdüyle hareket, kolay yoldan para kazanma isteğidir. Onlar için şahsî çıkarları her şeyin üstündedir. Masum insanları kandırarak, tuzağa düşürerek nemalananların çalışma sistemlerinin lezzetli ve dikkat çekici bir ifadeyle anlatıldığı metinde okuyucu da potansiyel bir tehlikeye karşı uyarılır:

*“Bak, bu bir ticari ekosistem sorunudur / Söylediğim işi bilenlerin yorumudur /
Önce ‘çevre verimli midir?’ diye bakarsın / Sonra uygun bir kişiye kancayı
atarsın /
Çanağını açarak ‘düşün’ diye beklersin / Kendisi düşmez ise azıcık iteklersin”*
(Kırlı, 2018: 85).

Prof. Dr. Selçuk KIRLI kırk yıla yaklaşan meslek hayatının kazandırdığıengin tecrübeyi kullanarak hikâyesindeki tipleri yaratmıştır. Manzum hikâye boyunca güvenecek birini aramak, çaresizlik, gerçeği görememek, yanlış seçim, hayal dünyasında yaşamak, aldatmak ve aldatmanın tatlı yüzü, dolandırmak, hırs, öfke, ikiyüzlülük, eğitimsizlik gibi olumsuzluklar ön plandadır. Manzum hikâyenin erkekleri içinde çalışkan, sorumluluk sahibi, ailesini koruyan kollayan, fedakâr hiç kimse yoktur. Cesur ve korkusuz görünürler ama aslında ne cesur ne de korkusuzdurlar. Garibanları kullanmak isteyen açığözlerdir. Kendilerinden daha büyük bir güçle karşılaşınca hemen geri adım atarlar. Ancak erkeğin geleneksel toplumdaki ayrıcalıklı konumundan yararlanmak isterler. Erkek ya da kadın bütün kahramanlar bencildirler. Hepsi bencillikte adeta yarışır. Hepsi eğitimsizdir. Ancak Selçuk KIRLI topluma hayat veren kadınlardan umutludur. Zira manzum hikâyedeki bütün olumsuz tipler içinde akli başına gelip doğru yolu seçenler kadınlardır. Bu kadınlar, özellikle de Mübeccel geleneksel toplumun kadın kimliğine yüklediği şefkat, naif olma, fedakârlık gibi özellikleri hikâyenin başında taşımazlar. Mübeccel’de erkek kimliğine yakıştırılan sertlik, güçlülük, özgürlük gibi roller vardır. Ancak

olayların akışı içinde yanlış bir hayatın parçası olduğunu idrak eder. Melahat ise en güvendiği şahıslar tarafından aldatıldığını görür. Yalnız, tutunma ve sığınma ihtiyacı içinde olan iki kadın birbirine tutunur, birbirine sığınır, birbirine güvenir. Saflık, vicdan azabı, sevme ve sevilme ihtiyacı, güven, yardımlaşma, destek gibi olumlu duygular kadınlar aracılığıyla verilir. Selçuk KIRLI'nın kadın kahramanlarına rastgele ad seçmediği de fark edilmektedir. Adının anlamı “yüz güzelliği” olan Melahat'ın güzelliği hikâye içinde vurgulanmıştır ve güzelliği dolayısıyla erkekler etrafını sarar ve ondan yararlanmak isterler. Mübeccel “saygı gösterilmiş, yüceltilmiş, ulu” anlamındadır. Mübeccel, hikâyenin başında asla saygı uyandıracak bir davranış sergilemez ancak Melahat ile yoldaş olduktan sonraki örnek değişimi ile saygıyı hak etmektedir.

Biraz Argo resimli bir manzum hikâyedir. Yüksek Mimar Gözde KIRLI ÖZER'e ait olan dış kapak ve metnin içindeki siyah beyaz çizimler metni tamamlamakta ve bütünlemektedir. Ancak bu çizimlerin dikkat çeken tarafı manzum hikâyenin geçtiği sabit mekân olan mahallenin ruhunu yansıtmasıdır. Tıpkı karikatür sanatçısı Turhan Selçuk'un meşhur Abdülcanbaz tipini oluşturduğu çizgilerde görülen geleneksele bağlılık bu kitaptaki çizimlerde de vardır. Mahallenin sabit mekân oluşu, mahallelinin kahramanları oluşturması geleneksel tiyatromuzla alakalıdır. Karagöz-Hacivat ve Ortaoyununda mekân olarak mahalle kullanılır, sanatçının yeteneği doğrultusunda tiplerin sayısı artar veya azalır. *Biraz Argo*'da da Melahat'ın yaşadığı mahalle ve bu mahallenin sakinleri ana dokuyu oluşturmaktadır. Teatral bir söylemle kaleme alınan *Biraz Argo*'nun geleneksel Türk tiyatrosundan en önemli farkı yazarın tipleri ağız taklidine başvurarak konuşmaması, ağız taklidi yerine mecazlı ifadeleri tercih etmesidir.

Kitapta Selçuk KIRLI'nın en büyük başarısı suçlu, suç işlemeye meyilli, serseri mizaçlı ve başkalarının hayatını öğrenmeye meraklı tipleri argo denilen özel bir dille² konuşmasıdır. Manzum hikâyede ortak dilin yanı sıra “her yerde, her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyim”lerin (www.tdk.gov.tr) bol miktarda kullanıldığı görülmektedir. Günlük hayatta kullandığımız kelimelere bildiğimiz anlamlarının dışında anlamlar yüklenmiş ve Türkçenin zengin söz varlığı içinde farklı bir yere sahip olan argonun da ne kadar zengin olduğu belirgin hale getirilmiştir. Argonun küfür anlamını taşımadığı, mecazlı bir kullanım gerektirdiği heyecanlı bir hikâye içinde ilgi çekici tiplerin konuşmalarıyla somutlaşmıştır. Manzum hikâyedeki kahramanlar

² Argo hakkında geniş bilgi için bk. Halit Bayrı, *İstanbul Argosu ve Halk Tabirleri*, İstanbul 1934; Ferit Devellioğlu, *Türk Argosu*, Aydın Kitabevi, Ankara, 1980; Hulki Aktunç, *Büyük Argo Sözlüğü*, Afa Yayınları, İstanbul, 1990; Zeki Kaymaz, *Türkiye'deki Gizli Diller Üzerine Bir Araştırma*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 2003; Ali Püsküllüoğlu, *Türkçenin Argo Sözlüğü*, Arkadaş Yayıncılık, 2004; Halil Ersoylu, *Türk Argosu*, LM Yayıncılık, İstanbul, 2004; Bahattin Sezgin, *Yeni Argo Sözlüğü*, Cinius Yayınevi, 2013; Semra Alyılmaz, *Güncel Türkçe Sözlük'te Yer Alan Argo Nitelikli Kavram İşaretleri*, Leyla Karahan Armağanı, Ankara, 2013, 165-192.

uyumsuz ve problemlı kişilik özelliği sergilediklerini dilleriyle yansıtırılar. Hikâye boyunca kabadayı argosu, dolandırıcı argosu, cinsel argo ya da halk tabakasının argosunun çarpıcı örnekleri verilmiş, dipnotlarda da bu ifadelerin açıklamaları yapılmıştır:

1) Halk Tabakasının Argosu: “zemheri zürafası”, “gudubet”, “ciyaklamak”, “carlamak”, “kara koncolos”, “zampara”, “kalp Selanik”, “andavallı”, “karga boku yemeden”, “apışıp kalmak”, “zebella”, “ucube”, “dangalak”, “meymenet”, “abullobut”, “gacı”, “ötürmek”, “kartalmak” vb.

2) Cinsel Argo: “zürafa”, “Barbaros”, “takkesiz ikizler”, “etekleri alabora”, “bacakları fora”, “şorolo”, “cıbil”, “cilveleşme”, “çaça”, “fettan” vb.

3) Kabadayı ve Dolandırıcı Argosu: “façasını perişan etmek”, “hacamat etmek”, “fasulye sıırđı”, “yer mantarı”, “çakallık”, “dikiz”, “topuklamak”, “toz olmak”, “alarga”, “aynasızlar”, “basıp gitmek”, “volta almak”, “zonta”, “kirişı kırmak”, “kerkenez”, “anafor”, “saftaron”, “kartaloş”, “mangiz”, “ense tıraşı”, “madik atmak”, “racon”, “daltaban”, “dallama”, “palazlanmak”, “kertmek”, “anzarot”, “cebellezi”, “sigaralık” vb.

Argonun yanı sıra kitapta atasözleri ve özellikle deyimler bazen bilinen şekliyle bazen de özü bozulmadan, sadece kelimelerin sırasında değişiklikler yapılarak mısıralara yerleştirilmiştir: “ağzının payını vermek”, “kırkından sonra azanı teneşirin paklaması”, “kendi salkım yiyip âleme talkım vermek”, “yanlışı ata oynamak”, “kurda kuşa muhtaç etmek”, “yüreği kanamak”, “kolunu kanadını kırmak”, “dünyayı dar etmek”, “denize düşüp yılanı sarılmak”, “ya deveyi gütmek ya bu diyardan gitmek”, “her koyunun kendi bacağından asılması”, “mercimek kadar”, “Dimyat’a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak”, “kendini buğday ambarında sanmak”, “gökten kemik yağmak”, “vurduğu yerde gül bitmek”, “defteri dürülmek”, “lafı peynir gemisi yürümek”, “Hanya ile Konya’yı anlamak”, “kuyusunu kazmak”, “cin olmadan adam çarpmak”, “başına çorap örmek”, “eteğindeki taşları dökmek”, “Ak akçe kara gün içindir” vb.

Biraz Argo’daki zengin söz varlığını oluşturan bir başka ifade tarzı da Selçuk KIRLI’nın çocukluk ve gençlik çağında aile büyüklerinden duyduğu söyleyişlere yer vermesidir:

“İkisi de çok zayıf geceleri kemikleri takırda” (Kırlı, 2018: 19)

“Çok beyazlar çocukları badem şekeri gibi olur” (Kırlı, 2018: 19)

“Akşamdan sonra sokakların sahibi vardır” (Kırlı, 2018: 49)

“Eve yollan yek-dü-se yahşı kadem yallah” (Kırlı, 2018: 37) vb.

Kahramanların ya da anlatıcının sözleri son derece çarpıcı ve gerçekçidir, asonans ve aliterasyona da dikkat edilerek konuşmaların ve anlatımın akıcılığı ve ahengi sağlanmış, lezzetle okunan mısralar oluşturulmuştur:

“Ayakta ince halhal, burunda narin hızma/ Talibim toplamına ne olur bana kızma.”

(Kırlı, 2018: 8)

“Yalnızlık etrafını çok geçmeden saracak/ Kaç kişi bulacaksın seni her gün anacak.”

(Kırlı, 2018: 15)

“Bu sefer şansın döndü takılma geçmişine/ Durma dualar gönder on iki ermişine.”

(Kırlı, 2018: 31)

“Aslında ben hak ettim bu duruma düşmeyi/ Kendime çok güvendim, beklemedim pişmeyi/

Gayret etmeden kazan, kızı elde et derken/ Fırtınaya tutuldum, kalmadı direk yelken.” (Kırlı, 2018: 50)

“Ağam bugün ‘Kerime Gayrimenkul’ açıldı/Ne biçim mekân ismi? Aklınız mı şaşırdı?” (Kırlı, 2018: 54)

“Bana sarılan yok mu? İçerde kaldı kedim/ Sadece onlar değil ben de ayvayı yedim.” (Kırlı, 2018: 62)

“Bildiğin hayat gibi kâh sevmez kâh seversin/ Ya deveyi güdersin ya diyardan gidersin.” (Kırlı, 2018: 72)

“Fütursuz zili çaldı ama kapı duvardı/ Bir vaveyla koptu ki sağır olsa duyardı.” (Kırlı, 2018: 82)

“Amacı oynamakmış benimle elleze / Bankacı buhar oldu paralar cebellezi.” (Kırlı, 2018: 97)

“Daha kırk at kesmeden iyi baytar olunmaz / Hele ki cin olmadan asla adam çarpılmaz.” (Kırlı, 2018: 105)

Sonuç:

Biraz Argo kısa, gerçek psikiyatri öykülerinin bir araya getirilmiş hali gibidir. Bu öykülerde çarpıcı ve beklenmedik olayların yer aldığı / bu manzum hikâyede aslında Selçuk KIRLI, okuyucuyu insan doğasına bir yolculuğa çıkarmıştır. Eğitim - felsefe - din ve kültüre ait unsurlar çıkarıldıktan sonra geride kalan içgüdülerin insanı nasıl yanlış yönlendirdiğini gösteren bu manzum hikâyeye, gerçeği yansıtan tespitler içermektedir. Hikâyede kullanılan dil de bu tespitlerin realiteyle örtüştüğünü somutlaştırmaktadır.

Selçuk KIRLI, ağız taklidi gibi kolay bir yola başvurmadan kahramanları kendi jargonlarıyla konuşurarak, mecazlı söyleyişlerden yararlanarak okuru kabadayı, dolandırıcı,

mafya üyesi, sahtekâr, ahlâksız, kandıran ya da kandırılan tiplerle karşı karşıya getirmeyi başarmıştır.

Biraz Argo, özellikle argo, mecazlı söyleyiş, deyimler ve atasözleri bakımından içerdiği dil malzemesiyle üzerinde durulmaya değer bir eserdir. Nitekim eser argo literatürüne kaynak olabilecek niteliktedir. Eserin psikolengüistik ile ilgili bilim insanları için de önemli bir kaynak olduğunu belirtmek gerekir.

Meslekî tecrübenin edebî birikimle birleşmesinin neticesinde ortaya çıkan bu kitap okuyucuya Türkçenin zenginliğini bir kere daha fark ettirmektedir.

Biraz Argo adlı ilgili çekici eserinden dolayı Prof. Dr. Selçuk KIRLI'yı ve eseri okuyucu ile buluşturan Kanguru Yayınları'nın değerli yetkililerini kutluyor; başarılı çalışmalarının devamını diliyorum.

Kaynaklar

KIRLI, S. (2018). *Biraz Argo*. Ankara: Kanguru Yayınları.